

MARS 2004

Aktstycket

Medlemsblad från ArkivCentrum Örebro län

Verksamhetsberättelse 2003 för Folkrörelsernas arkiv i Örebro län

Möten

Styrelsen har under året haft fyra sammanträden. Årsmötet hölls den 17 mars i Degerfors Folkets Hus med 90 personer närvarande, därav 51 ombud från medlemsorganisationerna.

Kvällen hade inletts med ett ljud- och bildspel: *Thory Bernhards, Bertil Boo & Jan i Grebo* av *Bo Fransson* och efter mötet spelade och sjöng *Per Oscar Sands trio med Mary Anne* gamla godingar från 20- till 60-talet. Kaffe serverades slutligen innan bussen återvände till Örebro.

Organisation

Arkivet är medlem i Folkrörelsernas arkivförbund, Föreningen Bergslagsarkiv, Örebro läns idrotthistoriska sällskap, Svenska Arkivsamfundet, Svenska Historiska Föreningen, Historielärarnas förening och Föreningen Liv i Sverige.

Yvonne Bergman är kassör i Folkrörelsernas arkivförbund och ingår också i arkivförbundets ekonomi-grupp. Vidare är hon medlem i styrgruppen för Gräv på nytt-projektet, ett samarbetsprojekt mellan arkivförbundet, ABF och Arbetslivsmuseernas samarbetsråd. *Yvonne Bergman* är också suppleant i Örebro läns hembygdsförbunds styrelse och ledamot i Sveriges hembygdsförbunds arkiv-grupp.

Håkan Henriksson är ledamot i Folkrörelsernas arkivförbunds IT-grupp och revisor i Bergslagsarkiv.

Göran Henrikson är ordförande för Madli Kurdves minnesfond för nordiskt och baltiskt arkivsamarbete. *Henrikson* är sammankallande i Folkrörelsernas arkivförbunds valberedning. *Henrikson* är också ledamot i Föreningen Bergslagsarkivs styrelse.

Medlemmar

Arkivets medlemsutveckling är med en minskning under två år på nytt på

väg uppåt. Tjugofyra organisationer har anslutit sig och fyra medlemmar har avförts under året. Vid årets ingång fanns 445 medlemmar och vid dess slut 462.

Nya medlemmar 2003

Alnängarnas koloniförening
Civilförsvarsförbundet Örebro distrikt
DHR Örebro läns distrikt
Föreningen Folkets Hus i Degerfors
Handikappades samarbetsorgan i Örebro kommun
Hasselfors PRO
Hjärt- & Lungjukas Förening i Sydärke
Hörselskadades Riksförbund (HRF) Lokalförening i Örebro
Karlskoga brukshundklubb
Karlskoga Trädgårdsförening
Riksförbundet Mag- och Tarmsjuka i Örebro län (RMT)
SACO-förbundet Trafik och Järnväg
SPF Kamraterna
Svenska Slagruteförbundet
Svenska Tyngdlyftningsförbundet
Synskadades Riksförbund (SRF) Sydärke
Synskadades Riksförbund (SRF) Örebro kommun
Tiveds hembygdsförening
Örebro Folkkör
Örebro Fältbiologer
Örebro Hjelmare Rotaryklubb
Örebro läns arbetsnämnd för synskadade
Örebro SK:s Bowlingklubb
Örebro Västra Rotaryklubb

Avförda medlemmar 2003

Askersunds baptistförsamling
Ervalla med omnejds biodlarförening
Handikappades samarbetsorgan i Örebro kommun
Järnvägsanställdas helykterhetsförbund avd 38, Örebro
SACO-förbundet Trafik och Järnväg
Statstjänstemannaförbundet avd 115 sekt 18 – Länsstyrelsen
Örebroortens biodlarförening

Personal

Göran Henrikson och *Yvonne Bergman* har arbetat heltid under 2003. *Bo Fransson* var tjänstledig i två måna-

der. *Håkan Henriksson* har arbetat heltid hela året varav fem månader åt Örebro läns företagsarkiv. *Magnus Jerlström* arbetade heltid från årsskiftet till 31 september varav två månader för Örebro läns företagsarkiv och har därefter varit timanställd. *Per Roth* arbetade heltid till 31 september varav tre månader för Örebro läns företagsarkiv. Han har därefter varit timanställd. *Karin Sjöstedt* har arbetat 75 % under första halvåret och var sjukskriven under det andra. *Eva Dahlström* arbetade heltid under januari, februari, november och december. *Olle Bergström* har som tidigare år arbetat ideellt på arkivet under 2003.

Ingegerd Alfsdotter Granström praktiserade på arkivet i januari månad. *Gun Strandh* har haft arbetspraktik under november och december. Dessförinnan arbetade hon på arkivet sedan mitten på april men då med Vintrosa-Tysslinge hembygdsförening som praktikanordnare.

Daniel Linder, elev på arkivkursen i Karlstad, gjorde sin praktik på ArkivCentrum under februari månad.

På ArkivCentrum arbetar de bägge arkivföreningarna Folkrörelsernas arkiv och Örebro läns företagsarkiv på ett väl integrerat sätt. Det innebär att Företagsarkivets personal i hög grad har varit med och delat på arbetet på ArkivCentrum, framför allt när det gäller servicen mot besökare och forskare.

Personalsituationen har varit relativt god under året. Inkomster från olika uppdrag och projekt gjorde det möjligt att engagera *Magnus Jerlström* och *Per Roth* under större delen av året, en värdefull och nödvändig förstärkning. Tyvärr har de bägge arkivföreningarnas extrainkomster och uppdrag inte räckt att ha dem engagerade på heltid längre än september månad ut. En förlust av två duktiga

Arkivets styrelse

Arbetsutskott

Ordförande	Thord Strömberg, Lokalhistoriska sällskapet i Örebro län
Vice ordförande	Bo Zetterlund, Örebro läns bildningsförbund
Sekreterare	Göran Henrikson, arkivchef, adjungerad
Kassör	Inger Martinsson, Örebro läns bildningsförbund Ingvar Andersson, Sveriges Blåbandsförbund Ragnar Åberg, Örebro kristna samarbetsråd

Övriga

Lennart Bondesson, Kristdemokraterna Örebro
Helge Hagberg, Örebro socialdemokratiska arbetarekommun
Gunilla Lindholm, Örebro kommunaltjänstemannaförening
Hans Lundell, Karlskoga bildningsråd
Lasse Sjöberg, Örebro läns landsting
Elisabeth Rapp, Örebro kommun

Ersättare

Christer Blohm, Örebro Sportklubb Alliansen
Sedin Keljalic, Verdandi Hallsberg
Karin von Kronhelm, Adolfsberg-Mosjö villaägareförening
Lars B Stenström, Örebro Södra Rotaryklubb
Conny Sandberg, Örebro läns hembygdsförbund
Arne Christianson, Örebro läns landsting
Inga Hedberg Helgesson, Örebro kommun

Revisorer

Ordinarie

Lennart Andersson, Studieförbundet Vuxenskolan i Örebro län
Arild Wanche, NBV Örebro län

Ersättare

Christina Håll-Björk, Örebro läns hyresgästförening
Björn Hagel, Örebro ABF-avdelning

Valberedning

Ingrid Svedlund, Hallsbergs socialdemokratiska arbetarekommun (sammanställande)
Göran Henrikson, adjungerad
Bengt Persson, Sällskapet Gamla Örebro
Agneta Thörnblad, Adolfsberg-Mosjö villaägareföreningen

och engagerade medarbetare är naturligtvis mycket kännbar. Arkivet är extremt beroende av sina medarbetare och det finns få marginaler att spela med.

Den ökade efterfrågan på Arkiv-Centrums tjänster och den höga profil de bägge arkivföreningarna gemensamt söker hålla ställer stora krav på personalens krafter och uthållighet.

Belastningen på de kvarvarande kommer att öka.

Ekonomi

Arkivets kostnader finansierades under året till sin huvuddel (47,1 %) av Örebro läns landsting (2002 – 49,2 %). Arkivchefen samt en hel och en trefjärdedelstjänst finansieras direkt av landstinget. Arkivet självt har

finansierat resterande fjärdedelen på landstingstjänsten samt 24 månaders arbete fördelat på fyra personer. Arkivets självfinansieringsgrad var under året 14,6 % (2002 – 25,1 %).

Örebro kommun och Nämnden för enskilda arkiv är också två viktiga bidragsgivare till verksamheten. Örebro kommun har tagit kostnaderna för en trefjärdedelstjänst på arkivet. Bildningsförvaltningens bidrag till arkivet är viktigt men underdimensionerat och motsvarar med 215 000 kr plus projektbidrag på 55 000 kr endast 7,9 % av omsättningen (2002 – 7,01 %).

Staten ger, via Riksarkivet, liksom till andra länskulturorganisationer ett grundbidrag som under året belöpte sig till 224 409 kr.

Den insats som arkivets egna medlemsorganisationer står för genom sina medlems- och hyllavgifter är helt avgörande för föreningens ställning och en av grundpelarna i verksamheten. Under föregående år var intäkten sammantaget 365 524 kr (2002 – 326 650 kr).

Så länge inte intäkterna från bidragsgivarna stiger är arkivet starkt beroende av ökande egna inkomster såsom medlems- och hyllavgifter, kurser, försäljning, projekt och uppdragsinkomster. Högst oroande är de aviserade nedskärningarna i anslagen från Örebro kommun och Örebro läns landsting för 2004. De kommer att ytterligare pressa arkivet att öka de egna intäkterna.

Årets verksamhet har genererat ett överskott på drygt 69 346 kr.

För detaljer i ekonomin hänvisas till sammanställningarna på s 5.

Spännandeleveranser

Under 2003 har 202 (2002 – 241) leveranser inkommit till arkivet med en sammanlagd volym på 71,45 hyllmeter (2002 – 57,9). Det är minskning i fråga om antal men en höjning i fråga om volym. Till Folkrörelsearkivet i Karlskoga har det kommit in 18 leveranser (2002 – 25) omfattande 11,5 hyllmeter (2002 – 10,7). Siffrorna nedan gäller leveranserna till örebroarkivet.

Om man ser till materialet ur geo-

Stora Kumlans Folkets hus i Ljusnarbergs kommun.
Foto: Per Roth 2003-06-03.

grafisk synpunkt så utgör arkiv från länsorganisationer 16,5 % av den inkomna volymen (2002 – 28,56 %), medan riksorganisationerna står för 4,3 % (2002 – 3,6 %). Andelen material från föreningar i länets kommuner domineras av Örebro kommun som står för 47 % (2002 – 45,8 %) av det totala inflödet. Material från övriga kommuner utgör 11,7 % (2002 – 19 %).

Om man ser på det inkommande materialet ur organisationssynpunkt så dominerar handlingarna som vanligt från sk övriga organisationer 50 % (2002 – 32 %). Därefter kommer de religiösa organisationernas material som utgjorde 11,7 % (2002 – 7 %). Handlingar från två folkrörelseägda företag utgör 11,4 %. Material från nykterhetsrörelsen utgjorde nästa kategori i storlek med 8,9 % av det inlämnade materialet (2002 – 2,6 %). Därefter kommer fackliga organisationer med 7,8 % (2002 – 14 %), De politiska organisationernas material utgjorde 3,4 % (2002 – 3,2 %). Idrottsorganisationernas andel av materialet var också 3,4 % (2002 – 10,8 %). Övriga kategorier låg alla under 1 % av den samlade volymen.

De tre största leveranserna utgjordes av arkiven från Dövas förening i Örebro län, 10,48 hm, Sundbyviks AB, 7,92 hm och Örebro Dövas ungdomsklubb, 6,56 hm.

Spännvidden i materialet är om-

fattande och täcker in det mesta från de klassiska folkrörelserna till ordenssällskap och personarkiv. Sällskapet Octandria, harald forss gille, Rikskommittén för Kinahjälpen, Sällskapet Länkarna, Örebro skid- och vandringsklubb, Hammarns Folkets husförening, Bångbro fredsförening är några namn i den långa listan på arkivbildare. En tydlig trend under året har varit en stark tillströmning av arkiv från sjukas och handikappades organisationer. En orsak till det myckna dövhistoriska materialet har varit ett särskilt dövhistoriskt projekt varom mera nedan.

Ordnings- och förteckningsarbetet

Det ordnade beståndet har vuxit med 253 volymer (2002 – 1752) vilket motsvarar 14,1 hyllmeter (2002 – 96,6). Dessa utgörs av 31 nyförtecknade arkiv, (2002 – 51) med 145 volymer, (2002 – 1484) och 45 kompletterade och genomgångna arkiv, (2002 – 44) med en tillväxt på 108 volymer, (2002 – 268). Vad gäller karlskogaarkivet har 4 arkiv (2002 – 1) om sammanlagt 118 volymer förtecknats (2002 – 33). Av dessa har Svenska Metallindustriarbetareförbundets avd 76 arkiv omfattande 105 volymer nyförtecknats i Örebro och ska överföras till Karlskoga.

De tre största förtecknade arkiven under 2003 var Svenska Metallindustriarbetareförbundet avd 76, Karl-

skoga, 6 m, Örebromissionen, 2 m, och Svenska Metallindustriarbetareförbundets avd 144, Bångbro, 1,6 m.

Under våren genomfördes en översyn av ArkivCentrums referensbibliotek genom utgallring av dubbel-exemplar, klassificering och inordnande av drygt 800 böcker och skrifter. Detta arbete har utförts av *Magnus Jerlström*.

Ordnings- och förteckningsarbetet har inte nått de extrema höjderna som året innan. Förlusten av två arkivarier under hösten har märkts. Arkivets focus under året har framför allt legat på projektet *Bildningsborg och Syndanäste*. Det var även nödvändigt att gå igenom biblioteket och klassificera de senaste årens inköp av litteratur.

Alla grunduppgifter om nya leveranser och om ordnade och förtecknade arkiv finns tillgängliga på ArkivCentrum i en stor databas.

Folkrörelsearkivet i Karlskoga

Sedan 1994 ansvarar arkivet också för skötseln av Folkrörelsearkivet i Karlskoga. Arkivet tillhandahåller kvalificerad forskarservice en dag varannan vecka på plats i Karlskoga. Arkivlokalen i Karlskoga bibliotek används som depå till Folkrörelsernas arkiv och föreningarna i Karlskoga, som har material på arkivet, har i de flesta fall blivit medlemmar i arkivet under samma förutsättningar som andra

föreningar i länet. Arkivdepån i Karlskoga finansieras fullt ut av Karlskoga kommun och ett avtal mellan Karlskoga kommun och Folkrörelsernas arkiv reglerar ansvar och insatser parterna emellan. Yvonne Bergman ansvarar för arbetet i Karlskoga. Per Roth har varit den som under året skött öppethållande och service.

Under året har arkivet inte utfört några uppdrag åt Karlskoga kommun.

Aktstycket och

www.arkivcentrum.se

Under 2003 utkom ArkivCentrums medlemstidning Aktstycket med fyra nummer, varav ett sommar- och ett julnummer. Sommar och julnumren trycktes i 1 000 ex. I Aktstyckets två vårnummer publiceras verksamhetsberättelserna för folkrorelse- och företagsarkiven. Här ges också utrymme åt presentation av arkivmaterial och historiska artiklar och annat som kan vara av intresse för läsekretsen. Sommar- och julnumren innehåller enbart artiklar som bygger på ArkivCentrums material om länets historia. Artiklarna skrivs av personalen, men här ges också utrymme för gästskribenter. Också under 2003 spreds Aktstycket till en allt bredare krets av politiker och andra beslutsfattare samt media som ett viktigt led i institutionens informations- och förankringsarbete. Aktstycket kan också läsas på ArkivCentrums hemsida.

Under året ändrades hemsidesadressen genom att den tidigare länsangivelsebokstaven »t« utgick. www.arkivcentrum.se är således den gemensamma hemsidesadressen för de bägge arkivföreningarna. *Bo Fransson* är webbmaster. Han har utformat hemsidan och fyller den kontinuerligt med ett informativt innehåll. På hemsidan finns uppgifter om öppettider, arkivbestånd, nyheter och mycket annat. Här kan man också göra inköp från det sortiment av litteratur, vykort m m som finns på ArkivCentrum. Hemsidan har ett flertal länkar till andra hemsidor. Hemsidan har under 2003 haft 19 490 besök, (2002 – 17 277) besök. Ännu en hemsida i anslutning till projektet

Sammanställning över intäkter och kostnader för Folkrorelsernas arkiv 2003–2005

	Bokslut 2003	Budget 2004	Budget 2005
Intäkter			
Statsbidrag	224 409	234 227	250 000
Landstingsbidrag	328 000	343 000	370 000
Kommunbidrag	215 000	193 500	193 500
Medlemsavgifter	147 400	150 000	153 000
Hyllavgifter	218 124	225 000	230 000
Försäljning	38 895	30 000	30 000
Administrativa intäkter	123 141	100 000	100 000
Arkivens Dag	18 000	10 000	10 000
Folkparksprojektet	91 250	250 000	200 000
Ianspråkstagande av reserverade FP-pengar	400 589	225 000	–
Övriga bidrag	–	50 000	–
Folkparksbok	–	200 000	250 000
Räntor	11 580	8 000	8 000
Summa	1 816 388	1 933 727	1 596 505
Kostnader			
Lokalkostnader	617 168	610 000	610 000
Personalkostnader	415 555	300 000	500 000
Administration	62 077	70 000	90 000
Resor/traktamenten/ konferenser	27 692	40 000	40 000
Porton/frakter	23 036	25 000	25 000
Tele-/datakommunikation	27 084	30 000	30 000
Litteratur/tidskrifter	18 670	18 000	20 000
Representation	3 532	5 000	5 000
Marknadsföring	22 233	40 000	40 000
Föreläsningar/arrangemang/ Arkivens Dag	30 257	30 000	30 000
Folkparksprojektet	491 838	370 000	50 000
Folkparksbok	–	400 000	50 000
Avskrivningar/inventarier	5 267	50 000	100 000
Övrigt	2 633	5 727	5 000
Årets resultat	69 346	–	–
Summa	1 816 388	1 993 727	1 595 000

»Bildningsborg och Syndanäste« www.folkpark.nu har upprättats och redovisas nedan.

Projektet Bildningsborg och syndanäste

I januari startade det institutions- och genreöverskridande projektet *Bildningsborg och Syndanäste* vars syfte är

Sammanställning över samtliga medel för driften av Folkrorelsernas arkiv i Örebro län 2003

	Absoluta tal	%
Staten		
Enskilda nämndens grundbidrag	224 409	
Enskilda nämndens projektbidrag	25 000	
Projektbidrag Framtidens kultur	308 750	
Summa statliga medel	558 159	16,5
Örebro läns landsting		
Kostnad för 2,75 tjänster	1 196 890	
Verksamhetsbidrag	328 000	
Projektbidrag	75 000	
Summa landstingsmedel	1 599 890	47,1
SparbanksStiftelsen Nya	200 000	5,9
Örebro kommun		
Verksamhetsbidrag	215 000	
Projektbidrag	55 000	
Kostnad för 75% arkivarietjänst	121 580	
Summa Örebro kommun	391 580	11,5
Karlskoga kommun		
Kostnad för arkivdepå	55 000	
Kostnad för forskar-/arkivservice	45 000	
Projektbidrag	50 000	
Summa Karlskoga kommun	150 000	4,4
Egna medel		
Medlems- och hyllavgifter	365 524	
Försäljning/kurser	55 555	
Övriga intäkter	61 481	
Räntor	11 579	
Summa egna medel	494 139	14,6
Summa totalt	3 393 768	100,00

att dokumentera den folkliga kultur som odlas i folkparker, bygdegårdar och Folkets hus. Medverkande i projektet är förutom arkivet, fyra av länets kulturskolor och Örebro läns museum. Projektägare är arkivet och

Göran Henrikson är projektledare. I ledningsgruppen ingår också Lars Skoghäll från Örebro läns museum och Per Sjöberg från kulturskolorna. Projektet är tvåårigt och medel har erhållits från Stiftelsen framtidens

kultur, SparbankenStiftelsen Nya, Örebro läns landsting, Karlskoga och Örebro kommuner samt Riksarkivet. Projektet är uppdelat i två faser och flera delprojekt. Den första – dokumentationsfasen – igångsattes under 2003. Presentations- och förmedlingsfasen löper under 2004. Projektet har omsatt 492 000 kr under året.

Ett *inventeringsprojekt* löper över bägge åren och går ut på att få ett grepp på arkivsituationen i parkerna, husen och gårdarna. Under våren och sommaren nedlades c:a 6 månaders arbete på kartläggning och fältarbete. Per Roth och Magnus Jerlström arbetade med den projektdelen. Större delen av norra länet inventerades. En byggnadsantikvarisk inventering var planerad, men fick ställas in, då projektet inte erhöll de beräknade medlen. Under arkivinventeringen fotograferas nu husen och miljöerna noggrant in- och utvändigt för att något kompensera bortfallet av den antikvariska kartläggningen.

En *minnesinsamling* igångsattes till sommaren efter förberedelser under vintern och våren. Ett skrivupprop *Det är dans i Folkets park* spreds över länet via medlemsorganisationer och bibliotek. Med hjälp av Liv i Sverige spreds uppropet till organisationens medlemmar och skrivarcirklar på olika håll i landet. När insamlingen avslutades vid årsskiftet hade 133 bidrag inkommit. I detta delprojekt har hittills också ett tjugotal intervjuer genomförts. Intervjuandet fortsätter under 2004. Under våren 2004 kommer inkomna berättelser och intervjuer att redigeras för att under hösten bli en bok. Eva Dahlström, Bo Fransson och Göran Henrikson har arbetat med minnesinsamlingen. Eva Dahlström är redaktör för boken. En särskild dokumentation av musik och artister på detta fält i länet görs i detta sammanhang av Bo Fransson.

Ett delprojekt är fyra kulturskolors arbete med att producera *musikteaterföreställningar* på temat folkparker. Skolorna som medverkar är Karlskoga, Örebro, Degerfors och Ljusnarsberg. Förberedelserna har pågått under hela hösten och fortsätter under våren 2004 för att

Balansräkning för Folkrörelsernas arkiv i Örebro län den 1 januari–31 december 2003

	2002-12-31	2003-12-31
Tillgångar		
Kassa	7 634,50	4 500,00
Organisationskonto	772 790,06	403 581,33
Fakturafordringar	20 160,00	40 105,50
Förbetalda hyror	133 621,00	150 969,00
Övriga förbetalda kostnader	12 685,00	-27 995,00
Fordringar Företagsarkivet	103 871,00	147 794,50
Inventarier	1,00	1,00
Summa	1 050 762,56	718 956,33
Skulder		
Skatter, anställda	18 481,00	10 449,00
Fakturaskulder	101 948,00	98 276,00
Uppplupna arbetsgivaravgifter	4 906,00	7 322,00
Övriga skulder	118 200,00	116 000,00
Sociala & andra avgifter	15 664,00	15 589,00
Reserverat personal & inventarier	130 000,00	141 000,00
Reserverat Folkparksprojektet	626 105,00	225 516,00
Balanserat resultat	-9 563,08	35 458,56
Årets resultat	45 021,64	69 345,77
Summa	1 050 762,56	718 956,33

mynta ut i stora föreställningar i maj/juni med flera 100 elever inblandade. Två producenter *Carina Nyström* och *Helli Malers* från *Kulturcentralen* i Örebro är projektledare.

Projektet var också tänkt att mynta ut i en större utställning under sommaren 2004 på Örebro läns museum. Tyvärr erhöll projektet inga medel för fas två från Stiftelsen framtidens kultur, vilket var en förutsättning för en större utställning. En mindre utställning kommer dock att göras i slutet på hösten.

Projektet har en institutionsoberoende hemsida, www.folkpark.nu, som innehåller kartor, uppgifter, fotografier, affischer och dokument från parker, Folkets hus och bygdegårdar i länet. Uppgifter fylls på efterhand och vid projektets slut ska sidan fungera som en nätutställning om dessa folk-

liga miljöer i Örebro län. En digitalkamera har inköpts för inventering och hemsida. *Håkan Henriksson* och *Bo Fransson* har arbetat med hemsidan som sedan etableringen i mars under året haft 4 154 besökare.

Representation, studiebesök, kurser

Göran Henriksson, *Håkan Henriksson* och *Magnus Jerlström* deltog i uppvaletningen av Hushållningsällskapet vid dess 200-årsjubileum den 22 januari på Stora Hotellet i Örebro. Förteckningen över arkivet samt ett inramat faksimil av organisationens äldsta dokument överlämnades som gåva.

Göran Henriksson deltog den 19–20 februari i Riksarkivets konferens för folk rörelsearkivens chefer i Stockholm

Olle Bergström har deltagit i sammanträden med arbetsgruppen för *Läsaren* samt också arbetat med dess *Bibliotek för väckelsehistoriska studier*. *Göran Henriksson* deltog den 10 april i ett seminarium om kvinnor i missionshistorien arrangerad av *Läsaren* och Örebro missionskola: *Kvinnor, systrar och virvelvindar – fallstudier i frikyrklig mission*.

Den 19–20 mars deltog *Göran Henriksson* i länets Kulturting i Loka.

Den 15 maj deltog personalen på Bergslagsarkivs årsmöte och programaktiviteter i Gävle och Forsbacka.

Arkivet har genom *Göran Henriksson* varit representerat på årets sammanträden för Agenda Kulturarv. Arkivet har också avgivit ett yttrande över Agenda K:s slutrapport till samordnaren för aktiviteterna i Örebro län.

Yvonne Bergman, *Per Roth* och *Göran Henriksson* deltog i Folk rörelsernas arkivförbunds årsmöte i Grängesberg den 26–27 maj.

Håkan Henriksson deltog den 21–22 augusti på en bergshistorisk konferens i Nora.

Yvonne Bergman deltog den 1–2 oktober i Landstingsförbundets och Kommunförbundets konferens »Kultur för utveckling – bredd och spets«.

Den 7–8 oktober deltog *Yvonne Bergman* och *Göran Henriksson* i arkivförbundets höststämma i Varberg.

Den 16 oktober deltog *Håkan Henriksson* i Bergslagsarkivs seminarium om Bergshanteringens källor på Lantmäteriverket i Gävle.

Yvonne Bergman deltog den 22 oktober i en uppvaletning för S-gruppen i Riksdagens kulturutskott som gjordes av Folk rörelsernas arkivförbund. Syftet med uppvaletningen var att få riksdagsmännen att i riksdagen verka för ett ökat bidrag till länsfolk rörelsearkiven.

Den 24 oktober deltog personalen i ett seminarium om lokalhistoria på Örebro universitet med anledning av *Lokalhistoriska* sällskapetets 20-årsjubileum. *Bo Fransson* visade bildspelet »Jan i Grebo«.

Bo Fransson deltog den 20–22 november i en kurs i intervjuteknik på Brunnsvik folkhögskola.

Arkivchef Göran Henrikson överlämnade arkivets bok »Min barndoms hav var Hjälmaren« till professor Kristian Gerner efter hans hindermässoföreläsning. Foto: Håkan Henriksson 2003-01-23.

Göran Henrikson och **Gun Strandh** har under hösten deltagit i Lokalhistoriska Sällskapet kurs i länets lokalhistoria.

Besökare

I ArkivCentrums forskarsals besöksloggare har under 2003 noterats 917 forskarbesök (2002 – 572). Liggare förs gemensamt för de bägge samverkande arkiven.

Ett antal gruppbesök har också avlagts på ArkivCentrum under året. 64 grupper (2001 – 63) omfattande 1164 personer (2000 – 1045) personer besökte arkivet.

Därutöver har ArkivCentrum mottagit 365 besök som inte avsett forskarsalen. Här finns inget jämförelsetal, då den statistiken började föras 2003. Sammantaget blir antalet besök till arkivet under 2003 2 446 (2001 – 1 566 st), en kraftig stegring mot året innan även om arkivet också då hade ej statistikförda besök till expedition och personal.

303 telefonförfrågningar har besvarats. 45 mejlförfrågningar och 6 brevförfrågningar har inkommit och besvarats.

Anledningen till det ökande utnyttjandet under året hänger bl a samman med att eleverna från gymnasieskolorna har börjat göra mer omfattande fördjupningsarbeten i historia vilket lett till att många elever kommer hit för sina olika projekt. Vidare har

jubileumsförberedelser i ett par frikyrkoförsamlingar lett till en rätt intensiv forskning.

Forskning

Arkivens omfattande källmaterial används fortlöpande av olika slags forskare, både fritidsforskare, studenter och akademiska forskare. 2 800 volymer (2002 – 2 080) har tagits fram till forskarna 1 863 från folkrörelsearkivets (2002 – 1 360) och 937 (2002 – 720) från företagsarkivets magasin. Siffrorna visar på en kraftig stegring i användningen av material från bägge arkiven. Antalet arbeten gjorda på arkivets material är omfattande och visar i sin mångfald hur många olika forskningsinsatser som görs. Följande skrifter och uppsatser, helt eller delvis baserade på källmaterial från folkrörelsearkivet har lagts fram under 2003:

Alm, Andreas: »*Eniga vi stå, söndrade vi falla*« – om folkrörelsernas uppkomst i Hallsberg 1860–1910. B-uppsats i historia, Örebro universitet, HT 2003.

Berg, Martin: *KDS – bildandet av ett kristet parti 1964–1974*. B-uppsats i historia, Örebro universitet, HT 2003.

Björk, Gunnela: »Rösträttsföreningen 100 år.« I: *Från Bergslag och Bondebygd 2003*, s 127–150.

Bolin, Jan: »Vi måste ha en viss nationell känsla«. Den kommunistiska försvensk-

ningens dilemma – första maj i Karlskoga. I: Blomqvist, Håkan & Ekdahl, Lars [red]: *Kommunismen – hot och löfte. Arbetarrörelsen i skuggan av Sovjetunionen 1917–1991*, s 138–170. Carlssons 2003.

Bolin, Jan: »1 maj i Karlskoga – om ett kommunistiskt dilemma under 1940-talet.« I: *Lokalhistorisk läsning nr 7*, s 69–83. Örebro 2003.

Bäck, Lennart: *Prästhagen – festplatsen i Almby*. Almby-Norrbyås hembygdsförening 2003.

Eriksson, Ulrika: *Tillsammans är vi starka. Det lokala samarbetet mellan den reformistiska och den syndikalistiska fackföreningen i Stripa gruva 1925–1932*. B-uppsats i historia, Örebro universitet, VT 2003.

Gunner, Gunilla: *Nelly Hall – uppuren och ifrågasatt. Predikant och missionär i Europa och USA 1882–1901*. Studia Missionalia Svecana XCII. Uppsala 2003.

Janzon, Göran: »*Guds virvelvind*« med »*nöd för Kongo*«, *Alma Doering (1878–1959) – med särskilt fokus på relationen till svensk kongomission*. ÖTH rapport nr 20.

Johansson, Peter: *Dr. N.A. Nilsson – fredsälskaren med en vision om ett förstklassigt samhälle*. B-uppsats i historia, Örebro universitet, HT 2003.

Karlsson, Karl-Axel: *Örebro filatelistförening 75 år – jubileumsskrift 1928–2003*. Örebro 2003.

Kuremyr, Martin: *Betydelsen av fackligpolitisk samverkan inom SAP 1925–1932* –

en studie av facklig politik på central och lokal nivå. C-uppsats i historia, Örebro universitet, HT 2003.

Landell, Oskar: *Posten och fackföreningsrörelsen. En studie av Örebro Kretsens Postbetjäntförening under åren 1898–1908.* B-uppsats i historia, Örebro universitet, VT 2003.

Larsson, Anne & Lindskog, Sara: *Vägen till ett hälsosamt leverne i Sverige kring 1940-talet.* B-uppsats i historia, Örebro universitet, VT 2003.

Lenander, Anne-Marie: »Östansjö – ett stationssamhälle.« I: *Lokalhistorisk läsning nr 7, s 37–51.* Örebro 2003.

Nilson, Tomas: Familjen, församlingen och frimureriet – socialt kapital, nätverk och karriärer bland skoföretagare i Örebro kring 1900. I: Fredriksson, Göran, Humle-sjö, Inger, Jordansson, Birgitta & Norlander, Kerstin: *Könsmaktens förvandlingar – en vänbok till Anita Göransson.* Skrifter från Institutionen för arbetsvetenskap, Göteborgs universitet nr 2, 2003.

Pettersson, Anna: »Det oblyga argumentet. Turerna kring bildandet av Axbergs storkommun.« I: Aronsson, Peter, Nilsson, Lars & Strömberg, Thord [red]: *Storkommunreformen 1952. Striden om folkhemmets geografi.* Stads- och kommunhistoriska institutet 2002.

Sundblad, Elin: *Örebro Arbetareförenings Diskussionsklubb, Godtemplarnas*

Diskussionsklubb – En jämförelse av två diskussionsklubbar verksamma i Örebro under 1910-talet. B-uppsats i historia, Örebro universitet, HT 2003.

Svensson, Stina: *Örebro fredsörening, en partipolitiskt obunden förening? En studie av Örebro fredsörens politiska angelägenheter 1894–1909.* B-uppsats i historia, Örebro universitet, VT 2003.

Thunberg, Ingemar: *Facklig mobilisering och medlemsutveckling av skoindustrin i Kumla 1907–1918.* C-uppsats i historia, Örebro universitet, VT 2003.

Wahman, Erik C: *SSUH – nykterheten och den studerande ungdomen i Örebro 1901–1925.* C-uppsats i historia, Örebro universitet, HT 2003.

Windh, Mikael & Andersson, Jimmy: *Bokcaféet Halva Himlen 1977–1984.* B-uppsats i historia, Örebro universitet, HT 2003.

Örebro – våra minnen i ord och bild. Utgiven av Sällskapet Gamla Örebro. Örebro 2003.

Förutom dessa uppsatser och skrifter tillkommer också gymnasisternas special- och projektarbeten.

Undervisning och bildningsarbete

Liksom tidigare år har Universitetets elever i historia, ekonomisk historia

och nordiska språk haft lektioner på arkivet, då ArkivCentrums material och uppslag till uppsatsämnen diskuterats, varit flitiga besökare. Besök har också gjorts av elever från Karolinska, Risbergiska och Rudbecksskolan i Örebro samt Bredgårdsskolan i Karlskoga.

Vidare har lärarkandidater i historia och samhällsvetenskap fått undervisning i hur man kan använda arkivmaterial i skolarbetet.

Utöver studenter och skolelever har släktforskargrupper, studiecirklar och andra besökt arkivet under året. Som exempel på besökare under året kan följande nämnas: Örebro filatelistklubb den 25 mars, Teknikindustriernas samarbetsgrupp den 4 juni, DIS-Aros den 1 oktober, en militärhistorisk arbetsgrupp den 11 november och ett nätverk för kulturverksamheter i Örebro kommun den 27 november.

De visningar och presentationer som genomförs i samband med studiebesök och möten är ett mycket viktigt medel för att förankra arkivet och möda läggs ner på att göra presentationerna trevliga och informativa. Visningarna har vanligtvis genomförts av *Håkan Henriksson, Yvonne Bergman, Per Roth* och *Göran Henrikson.*

Entrén till Vretstorp Folkets Park. Foto: Per Roth 2003-09-09.

Den 1 april undervisade *Göran Henriksson* på kursen i arkivvetenskap vid Uppsala universitet.

Den 12 mars medverkade *Håkan Henriksson* på Sveriges hembygdsförbunds arkivgrupps arkivkonferens i Örebro med ett föredrag om vilken nytta hembygdsforskare har av arkiv.

Den 10 april berättade *Yvonne Bergman* på Universitetets arbetsmarknadsdag om arkivarieyrket för studenterna.

Yvonne Bergman medverkade den 13 maj i ABF:s träff i Brunnsparken i Örebro för PRO:s studieorganisatörer och berättade om möjligheter att arbeta med arkivhandlingar i studiecirkelform.

Den 14 maj berättade hon på Kultur- och fritidsforum Västmanland i Kolsva om verksamheterna på Arkiv-Centrum.

Den 25 augusti medverkade *Bergman* i ett »starta-upp-möte« med ABF för kommande grävciikelverksamhet i Karlskoga.

Bo Fransson höll föredrag den 7 oktober på arkivförbundets höstkonferens i Varberg om hemsidan »*Kultur & Historia i Karlskoga*«.

Den 6 november höll *Håkan Henriksson* en föreläsning för SPF i Nora om amerikaemigration.

Under hösten har *Yvonne Bergman* och *Håkan Henriksson* medverkat med föreläsningar på Lokalhistoriska Sällskapets kurs i Lokalhistoria i Örebro län. *Håkan Henriksson* har ansvarat för undervisningen för universitetets studenter om materialet på ArkivCentrum liksom för de flesta skolgrupperna.

Yvonne Bergman höll en kurs för kommunala arkivredogörare i Hällefors den 9 april, i Ljusnarsberg den 11 april och i Nora den 14 november.

Den 24 och den 27 november höll *Yvonne Bergman* en kurs i arkivkunskap för länets hembygdsföreningar i samarbete med länets hembygdsförbund. Den 8 och 12 december hölls denna kurs – *Ordning och reda i föreningens arkiv* för arkivets medlemsorganisationer.

Håkan Henriksson var under våren kursansvarig för universitetskursen *Bergshantering och bergslagsbygd* i

Revisionsberättelse

Undertecknade, utsedda att granska Folkrorelsernas arkiv i Örebro län räkenskaper och förvaltning för år 2003, får härmed avge följande berättelse.

Räkenskaperna har granskats och befunnits vara ordentligt förda samt alla inkomster och utgifter försedda med verifikationer. Kassörens årsrapport har granskats och överensstämmer med räkenskaperna.

Vid revisionen har vi sålunda funnit att allt är i sin ordning och föreslår mötet

att ge styrelsen och kassören ansvarsfrihet för den tid revisionen omfattar
att fastställa balans- och resultaträkning.

Örebro den 8 mars 2004

Lennart Andersson
Lennart Andersson

Arild Wanche
Arild Wanche

Nora samt där även medverkat som föreläsare. Under hösten var han kursansvarig och medverkande föreläsare för samma kurs i Lindesberg. Han har även medverkat som föreläsare på Örebro universitets lokalhistoriska metodkurs i Laxå.

Håkan Henriksson deltog under året i två möten i förberedelsearbetet för skapandet av en arkivväska för skolbruk i Örebro län. Initiativtagare till projektet är Landsarkivet i Uppsala. *Göran Henriksson* deltog den 12 november i ett möte i Västerås för skapandet av ett arkivpedagogiskt nätverk i Uppsala landsarkivdistrikt.

Lokalhistorisk kurs samt bokproduktion

Efter en paus under förra läsåret startade hösten 2003 Lokalhistoriska sällskapet för femte gången sin 2-terminerskurs i Lokalhistoria. 29 elever följer kursen som har *Yvonne Bergman* och *Sören Klingnéus* som kursledare. Lärarna hämtas förutom från Universitet, från Örebro läns museum, Örebro Stadsarkiv, Arkiv-Centrum och Länsstyrelsens kulturmiljöenhet. Kursen är ett utmärkt exempel på ett positivt samarbete mellan kulturarvsverksamheter i länet. Huvudman för kursen är Lokalhistoriska Sällskapet i samarbete med Folkuniversitetet och ArkivCentrum.

Föreningen Bergslagsarkiv ger varje år ut en årsbok. I år var det vårt läns folkrorelse- och företagsarkivs tur att producera boken. *Göran Henriksson* och *Håkan Henriksson* har utgjort re-

daktion och boken har grafiskt formgivits av *Håkan Henriksson*. Han hade också ansvaret för den grafiska utformningen och sättningen av Lokalhistoriska Sällskapets jubileumsbok Lokalhistorisk läsning nr 7.

Arrangemang och utåtriktade aktiviteter

Den 23 januari arrangerades på Arkiv-Centrum en hindermsösoföreläsning i samarbete med Lokalhistoriska Sällskapet. Föreläsare detta år var den kände historikern professor *Kristian Gerner*, titeln på hans föreläsning *Östersjön – Nordens Medelhav*. 92 besökare åhörde den fängslande föreläsaren. Föredraget kunde i efterhand följas på ArkivCentrums hemsida.

Den 12 mars hölls i ArkivCentrums lokaler en konferens arrangerad i samarbete mellan Folkrorelsernas arkivförbund, Sveriges hembygdsförbundet och med Folkrorelsearkivet som värd. *Yvonne Bergman*, som är ledamot både i Arkivförbundets styrelse och Hembygdsförbundets arkivgrupp höll i konferensen som besöktes av 70 personer.

Den 2 april hölls ett seminarium inom ramen för projektet *Gräv på nytt* i samarbete med Folkrorelsernas arkivförbund och ABF i ArkivCentrums lokaler. *Yvonne Bergman* medverkade. Seminariet besöktes av 32 personer.

Under hösten samarbetade arkivet med Sällskapet gamla Örebro kring ett par evenemang i ArkivCentrums lokaler. Sällskapets presskonferens

kring dess 50-årsjubileum med åtföljande jubileumbok hölls i lokalerna den 16 oktober och på kvällen samma dag höll Jan Mårtensson ett föredrag om sina berömda släktingar. 99 personer var närvarande.

Den 19 november hade Sällskapet en programkväll med *Bo Fransson*. 50 personer var närvarande.

Välbesökt bokmessa och hälsosam Arkivens Dag

Som under tidigare år samverkade arkivföreningarna på ArkivCentrum med Örebro läns museum och Örebro läns hembygdsförbund kring ett bokbord på länets bokmessa på Örebro Slott den 14–16 november. Försäljningen gick bra och inbringade ett överskott. Placeringen på mässan var god och en fin publikkontakt uppnåddes.

Arkivens Dag gick som vanligt av stapeln andra lördagen i november. Också i år samverkade de arrangerande arkiven med utställning och programverksamhet på Örebro läns museum. Årets tema var *Idrott, kropp och hälsa*. De sex deltagande arkiven hade vart och ett byggt en mindre utställning som genom museets personal givits en gemensam form. Folk Rörelsearkivets utställning handlade om Örebro kanotförening. Utställningen invigdes av *Helene Ekblom*, mera känd som gladiatorn *Etna* i TV 4:s *Gladiatorerna*. Under lördagen den 8 november hölls sedan en serie på tre föreläsningar: *Tanka rätt mat – kost och träning* med *Malin Lake* och *Helene Ekblom*, *Från byslagsmål till nöjesindustri – om fotbollens glömda historia* med Nerikes Allehandas kulturchef *Dixie Eriksson* samt slutligen *Mattias Johansson* från Örebro universitet med *Qigong – ökad hälsa genom kropp och själ*.

En tipspromenad, där första priset var en heldag med behandlingar på Loka Brunn gick av stapeln och vidare bjöds på en rad prova-på-aktiviteter som massage, yoga, örnljus m m.

Utställningen stod uppe i två veckor och den 12 november höll friskvårdskonsulent *Miriam Strömkvist* föreläsningen *I balans med livet*. Den 19 november höll *Yvonne Berg-*

man en föreläsning *Koleraepidemin 1834*.

Sammantaget besöktes *Arkivens Dag*-arrangemangen av drygt 1500 personer.

Arkivens Dag sponsrades av Örebro Universitet, Örebro läns landsting, Loka Brunn och Nautilus.

Dövhistoriskt projekt

Företagsarkivets *Carl Magnus Lindgren* medverkade under hösten 2002 och t o m september 2003 i ett inventerings- och dokumentationsprojekt om dövas föreningsaktiviteter i Sverige. Projektägare var Sveriges Dövhistoriska Sällskap och projektet finansierades med medel från Allmänna arvsfonden. Projektet har lett till att ett omfattande och intressant dövhistoriskt material från Örebro och Örebro län har lämnats in till arkivet.

Lokaler – Ny depå i Fjugesta

I början av det nya året kunde de bägge arkivföreningarnas nya depå tas i anspråk. Inledningsvis förekom en del problem innan larmanläggning och säkerhetsdörr var installerade och i funktion. Efterhand överflyttades den begagnade hyllmateriel som förvarats på annat håll i Västernärke till depån och hyllor med en kapacitet på 300 m har monterats. Det är framför allt Företagsarkivet som har fört över material till depån, men också Folk Rörelsearkivet har kört över några skrymmande leveranser till den nya lokalen. Depån utgörs av Telias gamla växelstation i Fjugesta och har en yta på 180 kvadratmeter. Fullt utbyggd kan lokalen rymma upp mot 2 000 hm. Framöver behöver lokalen inredas med rullande hyllor och en första etapp av tre beräknas ske under året. *Per Roth* ansvarade under året för handläggning av lokalfrågorna i Fjugesta.

Avslutning

2003 har varit ett intensivt och händelserikt år. Projektet *Bildningsborg och Syndanäste* har till viss del präglat

verksamheten med minnesinsamling, skrivkampanj och samarbete med kulturskolorna i länet. Projektet har varit framgångsrikt och fortsätter under innevarande år.

Samtidigt märks det ökande intresset för historia och kulturarv genom att ArkivCentrums material och tjänster utnyttjas alltmer. Arkivhandlingar flyter in i en strid ström och under förra året var tillströmningen av forskare större än någonsin tidigare. Den ökade under föregående med mer än 50 % jämfört med året innan. Kursverksamheten på ArkivCentrum, föredrag och arrangemang lockar alltfler människor. Man kan med fog påstå att vi här har ett viktigt centrum för lokalhistoriska aktiviteter i vårt län. Inte minst i detta avseende är samarbetet med Örebro universitet viktigt och framåtsyftande. ArkivCentrum har i likhet med Örebro läns museum en viktig uppgift i att spegla och gestalta kulturarvet i Örebro län.

Synnerligen illavarslande är därför de minskningar i bidragen som är aviserade för 2004 från Örebro läns landsting och Örebro kommun. Samtidigt med den ökade efterfrågan på arkivet minskar alltså resurserna. Dessutom är, efter några goda år med intäkter från olika uppdrag, dessa tillbaka på en lägre nivå och det har tvingat arkivet att säga upp den projektanställda personalen. En minskad personalstyrka som ska möta en ökad efterfrågan är en ekvation som inte går ihop. Kulturarvets ökande betydelse som identifikations- och integreringsfaktor i samhället bör leda till ökade, inte minskade anslag till dessa verksamheter.

Till slut riktas ett varmt tack till alla: personal, finansiärer och medlemsorganisationer för goda insatser under 2003.

Styrelsen i februari 2004

B-Post

Avsändare:
ArkivCentrum Örebro län
Nikolaigatan 3
702 10 ÖREBRO

Entrén till Degerfors Folkpark. Foto: Per Roth 2003-07-21. Du kan läsa mer om denna vackra folkpark på www.folkpark.nu. Men passa även på att besöka den. Lördagen den 8 maj öppnar Parken för säsongen och då kommer Karlskoga och Degerfors Kulturskolor att samarbeta kring en tänkt dag år 1965 i Degerfors Folkpark. Man kan bl a se en specialskrivna teaterföreställning om musikgruppen som drömmer om turné i parkerna, en folkparksrevy, uppleva körer, ett rockband, en paradorkester, ett storband samt folkmusik och dansa till ett dansband – som var aktivt på 60-talet (!), köpa varmkorv, spela på chokladhjul och skjuta prick. Publiken blir tillbakaflyttad till 1965 och kan ströva runt i parken och besöka teaterscenen eller någon av de två dansbanorna.

Arbetsplan för 2004–2005

- Fullfölja projektet »Bildningsborg och Syndanäste«
- Utge en bok med projektets minnesinsamling
- Tillsammans med Örebro läns företagsarkiv inreda delar av fjugestadepån med rörliga hyllor
- Fortsatt kursverksamhet för medlemmarna
- Satsa på ökad förankring och utåtriktade aktiviteter

Vi gratulerar...

150 år

- Örebro första baptistförsamling

140 år

- Örebro Simsällskap
- Närkes Kils missionsförsamling

130 år

- Fagersands missionsförsamling

110 år

- Segelsällskapet Hjälmaran

100 år

- Pappers avd 52, Örebro
- Socialdemokraterna Ljusnarsberg
- Örebro socialdemokratiska kvinnoklubb
- Föreningen Folkets Hus i Degerfors
- Föreningen Egna Hem Hagaby
- EFS Missionsförening i Mosshult

90 år

- Metall avd 664, Zinkgruvan
- Almby socialdemokratiska förening
- Sköllersta Röda Korskrets
- Bergslagens LS av SAC

80 år

- Örebro kristna socialdemokratiska grupp
- Glanshammars socialdemokratiska förening

75 år

- Hällabrottets socialdemokratiska förening

70 år

- Örebro Rotaryklubb

50 år

- Ungdomsringen för bygdekultur Örebro läns distrikt
- Kommittén för Riseberga Bönhus
- Degerfors Röda Korskrets

ArkivCentrum Örebro Län

Folkrorelsernas Arkiv i Örebro Län
och Örebro Läns Företagsarkiv
i samarbete

Nikolaigatan 3 • 702 10 ÖREBRO
Tfn 019-611 29 00 (även texttfn)
Fax 019-611 81 20
E-post:
arkivcentrum@arkivcentrum.se
Internet: www.arkivcentrum.se

Öppet måndag, onsdag–fredag
kl 08.30–17.00
och tisdagar kl 08.30–20.00
lunchstängt kl 12.00–13.00